

УДК 338:13.567.12

Небава М. І., Стрелюк О. В. (Україна, Вінниця)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ, ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Економіка України тісно пов'язана з екологією, бо підтримка сучасних стандартів життя вимагає постійного оновлення капіталу та впровадження сучасних технологій. Базовими галузями, які впливають на якість економічного зростання є підприємства електроенергетики, серед яких відокремлюють теплові електростанції, частка яких у загальному виробництві електроенергії за різних періодів становила до 36%-49% від загального виробітку електроенергії. Із загальної кількості теплових електростанцій біля 42% працюють на вугіллі, з яких частка якісного енергетичного вугілля становить 47 млн. т щорічно, з них 12,2 млн. т – антрацитового вугілля та 34,8 млн. т – газових, які мають ще більшу частку домішок, та утворюють значну кількість золи. Спалювання вугілля супроводжується значними викидами у повітря оксиду азоту та оксиду сірки, що є причиною кислотних дощів, а викиди вуглекислого газу та золи є чинниками накопичення інфрачервоного проміння та утворюють екран, який сприяє накопиченню тепла та розігріву атмосфери.

Теплові електростанції є споживачами великої кількості води яка є дефіцитною у багатьох регіонах України. Іншою екологічною загрозою прийнято вважати зони відчуження для накопичення золи та шлаків, які постійно зростають та містять велику кількість небезпечних речовин, зокрема радіоактивні елементи, що поступово просочуються в ґрунти та забруднюють підземні води. Таким чином тепла електроенергетика є вкрай екологічно небезпечною, але саме вона має великий економічний потенціал, бо є найбільшою галуззю в енергетиці світу та має розвиватись згідно зі світовими тенденціями екологічності та економічності.

Наприклад, у світі існують прогресивні технології підвищення коефіцієнту корисної дії (ККД) теплових електростанцій та зменшення витрат на виробництво електроенергії, такі як газотурбінні, гібридні та когенераційні агрегати, ККД яких становить від 75% до 85%. Спалювання вугілля за надвисоких температур та тиску допомагає більш повному спалюванню палива та зменшенні викидів в атмосферу золи. Якщо взяти до уваги, що частка витрат на паливо в ціні електроенергії теплових електростанцій становить 70%, стає зрозумілим, яким чином економічний ефект виробництва впливає на екологічний. Але за роки незалежності більша частка теплової генерації була приватизована, що призвело до можливості продавати електроенергію за ринковими цінами. Водночас, більшість з потужностей (біля 80%) вже не може працювати за проектними потужностями та є вкрай спрацьованими. Ще більшу проблему становить втрата частини шахт, які видобували високоенергетичне вугілля та необхідність переходу на менш якісне вугілля без втрати екологічної та економічної безпеки. Якщо більш ніж 60% від загальної частки виробленої електроенергії споживають промислові підприємства, та за даними 2013 року вартість електроенергії в Україні перевищила вартість електроенергії у Європі, то стає зрозумілим, що подальше підвищення тарифів призведе до економічного і загалом екологічного колапсу, бо наші підприємства є неконкурентоспроможними на світовому ринку. Поряд з цим, ситуація подовження вичерпування обсягу ресурсів закладених у минулі роки є неможливою та вимагає значних капіталовкладень у модернізацію існуючих потужностей, фактично заміну на новітні економічні та екологічні зразки. Постійне підвищення тарифів, а особливо у теплової енергетиці якісно не змінило ситуацію на краще, бо технологічні зміни, якщо вони є, вкрай повільні, навіть за високої рентабельності.

Приватизація, яку було проведено в Україні, мала за мету подолання монополізму та утворення конкурентної ринкової економіки, насправді лише замінила монополію держави приватною монополією на ринку електроенергії. Західні експерти вважають, що дерегуляція енергоринку неможлива без певної регуляції з боку держави з встановленням прозорих та зрозумілих ринкових правил. Тому екологічні проблеми мають ґрунтовне економічне підґрунтя – сучасне ринкове господарство, зокрема, у сфері електроенергії має бути конкурентним, бо нема іншої норми регулювання верхніх та нижніх меж ціноутворення ніж конкурентне змагання виробників та здорова гра попиту і пропозиції на прозорому ринку. Звідси енергетична, екологічна та економічна складова країни тісно взаємопов'язані.